

СЛОВО ПРО ІВАНА ГНАТЮКА

- ◆ конспекти уроків
- ◆ літературно-музична композиція
- ◆ роздатковий матеріал

Тернопіль
Навчальна книга – Богдан

ББК 74. 268Укр
С 48

Авторський колектив:
Назар Марія Іванівна
Руда Ольга Федорівна
Шевченко Євгенія Феодосіївна
Копець Надія Іванівна
Рудник Ольга Кіндратівна
Катрук Федір Архипович

С48 Слово про Івана Гнатюка / М.І. Назар, О.Ф. Руда,
Є.Ф. Шевченко та ін. — Тернопіль: Навчальна книга —
Богдан, 2011. — 56 с.

ISBN 978-966-10-1399-4

У посібнику подано матеріали з досвіду роботи творчої групи вчителів української мови та літератури Збаражчини за творчістю І.Ф. Гнатюка — поета-земляка, політкаторжанина, перекладача, уродженця села Дзвиняча.

Запропоновані конспекти уроків, літературно-музичну композицію та роздатковий матеріал можна використовувати під час навчально-виховного процесу в школі.

Для вчителів-словесників загальноосвітніх шкіл, учнів та поціновувачів культури рідного краю.

ББК 74. 268Укр

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-1399-4

© Навчальна книга — Богдан,
майнові права, 2011

Передмова

Іван Гнатюк — поет, прозаїк, перекладач, політкаторжанин (уродженець с. Дзвиняча Збарзького району Тернопільської області) займає значне місце в історико-літературному процесі ХХ століття.

Видатний митець слова, борець за Україну, лауреат Національної премії України імені Т.Г. Шевченка живий сьогодні у пам'яті нащадків.

У 2009 році до 80-річчя з дня народження поета у Замковому палаці смт. Вишнівець було проведено Всеукраїнську конференцію «Поет і політкаторжанин Іван Гнатюк — лауреат Національної премії України імені Т.Г. Шевченка».

Учителі-словесники Збаражчини вирішили видати посібник за матеріалами життя і творчості письменника з метою вивчення та популяризації творчої спадщини Івана Гнатюка серед учнівської молоді.

Книга «Слово про Івана Гнатюка» — спільний доробок творчої групи вчителів української мови та літератури Збарзького району.

Учителі Н.І. Копець, О.Ф. Руда, Є.Ф. Шевченко, О.К. Рудник, М.І. Назар запропонували конспекти уроків, літературно-музичну композицію, роздатковий матеріал. Матеріал «Із епістолярію Івана Гнатюка» та список збірок поета допоможуть глибше осягнути широкий діапазон його творчого доробку та збагнути митця як особистість.

У 2011 році країна відзначила 50-річчя заснування Національної премії України імені Т.Г. Шевченка. Тож нехай це видання буде скромним внеском для увіковічення імені Івана Гнатюка — єдиного лауреата Шевченківської премії на Збаражчині.

*Керівник творчої групи вчителів української мови
та літератури Збарзького району
М.І. Назар*

Іванові Гнатюку

Вірш-присвята

Від «Барельєфів пам'яті» вела «Дорога»,
Із «Чорнозему» вона у Вас.
І «Правда-мста», немов пересторога,
Де вічний вимір — «Дім і час».

«Благословляла мати на дорогу»,
Аби «Жага» не знала «Бездоріжжя»,
«Турботу» взявши і тривогу,
Де віра «Паговіння» вічна.

Й коли «Осіння блискавка» заграла
І повела в «Благословенний світ»,
В життя ввійшла веселкою «Повнява»
Й «Калина» подала свій міг.

«На тризні літа» не зігнувся шлях,
Був «Меч Архистратига» як підмога,
«Стежки-дороги» — у століття іменах,
За плетивом дротів — «Хресна дорога».

*М.І. Назар,
учитель-методист Доброводівського
технічного ліцею ім. О. Смакуш*

Іванові Федоровичу — присвячую

Багато разів у своєму житті
Просто смерті дивився ти в вічі,
Та Всевишній завжди тебе рятував,
Щоб ти довго ще жив на сім світі.

Твоя кара була надзвичайно важкою,
І голод, і холод ти переніс,
За нашу Україну, єдину і милу,
Хрест свій життєвий проніс.

Тернистий шлях, яким ти йшов,
Був довгий, злободенний,
Та з честю ти його пройшов
Як геній нескоренний.

*Ф.А. Катрук, директор
ЗОШ І–ІІ степенів с. Дзвиняча Збарзького району*

Наш вік на землі — це коротка мить «над берегами вічної ріки». Швидкоплинна ріка часу несе свої води у вічність. У пам'яті спливають рядки Вашої поезії «Шукаю стежки вічного життя»:

Шукаю стежки вічного життя.
Була й нема — ні натяку, ні сліду.
Перетворилась, видно, в Атлантиду
Нездійснених надій. У небуття.

Чи значить щось людина у безперервному потоці життя, адже на зміну одним поколінням приходять інші?

Ідуть роки — скорботні пілігрими,
Минаючи лиш спомини — хрести.
І плач у серці. Господи, прости,
Якщо ми грішно тужимо за ними».

10-й читець.

Що ж діяти: любов — несповідима.
Як Божа путь, вже близько до мети.
Куди усім нам суджено прийти
Й за пругом часу зникнути незримо.

Нас не страшить Харонів перевіз.
Земну юдоль покинемо без сліз,
Ачей же ми не перші й не останні.

Мов каторжники, звільнені з оков,
Благословивши вірність і любов,
Ми перейдем у вічну первозданність.

1987–1989

IV. Заключне слово вчителя.

Плин часу — невблаганний. Народ наш пройшов великі випробування, але ми віримо, що його майбутнє буде щасливим. Хоча в поезії Івана Гнатюка багато трагізму, вона сповнена оптимізму. Твори письменника актуальні й сьогодні, вони вчать нас найголовнішого: віри, любові, здатності до самопожертви. «Драконі спокуси» не повинні знайти собі притулку у людських душах і затьмарити високі ідеали.

Людська істота — не ікона
У срібнім сяєві прикрас,
І, може, рисочка дракона
Живе ще в кожному із нас.

Ще рано думати про свято
В саможертвній боротьбі,
Адже найтяжче подолати
Того дракона — у собі.

На вашу долю випало відповідальне завдання: зміцнювати і розбудовувати нашу державу. Слово поета — заповіт нащадкам бути борцями за правду на землі, любити свій народ, любити Україну, яка живе у серці кожного патріота, «захована в сльозу».

*Є.Ф. Шевченко,
вчитель-методист ЗОШ №3 м. Збаражжя*

БАГАТА ТАЛАНТАМИ ЗЕМЛЯ. НАСТРОЇ ТА ПОЧУТТЯ В ПОЕЗІЯХ І. ГНАТЮКА «ДЗВИНЯЧА», «ДЖЕРЕЛО», «СПОВІДЬ»

(Урок української літератури за поезією Івана Гнатюка, 5 клас)

Мета уроку: розширити і поглибити знання учнів про видатних людей нашого краю, захопити п'ятикласників непересічною особистістю поета І.Ф. Гнатюка, зацікавити його творчістю на основі поезій, спогадів, викликати інтерес до багатого поетичного світу митця, його тернистого життєвого шляху, вчити школярів виявляти особисте ставлення до прочитаного, виховувати повагу до всього рідного.

Тип уроку: засвоєння і поглиблення знань.

Обладнання: портрет поета, альбоми, відеозапис, книжкова виставка.

*Корінь роду, вирваний в Дзвинячій,
В іншу землю так і не проріс.*

І. Гнатюк

Хід уроку

І. Вступна розповідь учителя.

Дорогі учні.

Сьогодні ми розширимо ваші знання про відомих, талановитих людей нашого села. А що таке талант?

(Відповіді учнів.)

Талант — це видатні природні здібності людини.

Риторичне ствердження (особливе підкреслення незаперечності сказаного мовцем).

1. Та хоч надодні другого прищестя,
А все-таки діждемось Спартака! («Поминки»).

Тавтологія (повторення тих самих чи близьких за значенням слів).

Дзвенять дзвони — срібні, малинові,
Дзвонять, підіймаючись з колін». («Дзвони»).

М.І. Назар, учитель-методист Доброводівського технічного ліцею ім. О. Смакуш

ІЗ ЕПІСТОЛЯРІЮ І.Ф. ГНАТЮКА

«...У мене тепер більша криза з часом, ніж у нашій країні з економікою — просто ціла катастрофа з ним. А тому прошу організувати зустріч з Товариством рідної мови так, щоб вона стала святом нашого «Слова», саме святом нашого Слова — не мого і не Товариства».

Із листа від 29 грудня 1989 року

«Я жив, живу і доживатиму віку лише болями свого нещасного і безголового народу, болем України. Це свята правда! Смерті не боюся і не боюся. З нелюдами не мирився і не можу миритися. Для себе не жив ніколи...»

Із листа від 25 жовтня 1996 року

«Із самого початку нашої так званої «незалежності», добре знаючи, хто саме взявся за її побудову, я намагався довести це до свідомості народу, але народ не хотів мені вірити, прецінь тепер, після дванадцяти років своєї облуди він почав прозрівати і хвилюватися за долю України. Чи не пізно він захвилювався, дозволивши побудувати в Україні кримінальну вотчину?»

Якби мої побратими були живими і не такими фізично немічними, як я нині, то вони дуже швидко навели б в Україні належний порядок, про що я неоднозначно пишу у своїх віршах».

Із листа від 18 червня 2003 року

«Я тепер пережив (та й ще переживаю) дуже важку смугу: те, що сталося в Україні, мене добиває й одночасно своїм трагізмом дає силу все перемогти.

А головне — Бог мені дає сили боротися, вірити й жити. Про особисте життя мовчу: в багатьох воно гірке нині, — я з дванадцяти років живу лише Україною, й тому мені так тяжко все бачити, розуміти й волати в глухій пустелі. Живу і вірю лише в доцільність саможертвної боротьби за справжню Волю України».

Із листа від 7 липня 2003 року

М.І. Назар (за матеріалами листування)

СПИСОК ЗБІРОК ІВАНА ГНАТЮКА

1. «Паговіння» (1965 р.)
2. «Калина» (1966 р.)
3. «Повнява» (1968 р.)
4. «Жага» (1970 р.)
5. «Життя» (1972 р.)
6. «Следы» (1976 р.)
7. «Барельєфи пам'яті» (1977 р.)
8. «Борислав» (1979 р.)
9. «Дорога» (1979 р.)
10. «Чорнозем» (1981 р.)
11. «Турбота» (1983 р.)
12. «Осілля блискавка» (1986 р.)
13. «Благословенний світ» (1987 р.)
14. «Дім і час» (1989 р.)
15. «Хто найдорожчий на весь світ» (1989 р.)
16. «Нове літочислення» (1990 р.)
17. «Хресна дорога» (1992 р.)
18. «Правда-мста» (1994 р.)
19. «Благословляла мати на дорогу» (1994 р.)
20. «Вибрані вірші та поеми» (1995 р.)
21. «Стежки-дороги» (1997 р.)
22. «Меч Архистратига» (2000 р.)
23. «Бездоріжжя» (2002 р.)
24. «На тризні літа» (2003 р.)
25. «Свіжими слідами» (2004 р.)
26. «Сповідь» (2009 р.)

Зміст

Передмова	3
Іванові Гнатюку. <i>Вірш-присвята</i>	4
Іванові Федоровичу — присвячую.	4
На поворотах великої долі. (<i>Літературно-музична композиція, присвячена пам'яті поета, незламного борця Івана Федоровича Гнатюка</i>).	5
«Десь на краєчку світу Україна Живе в мені, захована в сльозу...» (<i>Урок-бесіда з позакласного читання за поезією Івана Гнатюка</i>).....	16
Багата талантами земля. Настрої та почуття в поезіях І. Гнатюка «Дзвиняча», «Джерело», «Сповідь». (<i>Урок української літератури за поезією Івана Гнатюка, 5 клас</i>).	26
Роздатковий матеріал з української мови до теми «Речення зі звертаннями. Розділові знаки при звертанні» (<i>За творчістю Івана Гнатюка: збірки «Благословляла мати на дорогу» та «На тризні літа»</i>).....	35
Вивчення риторичних фігур на уроках української літератури за поезією І. Гнатюка.....	38
Із епістолярію І.Ф. Гнатюка	40
Список збірок Івана Гнатюка.....	41

Науково–популярне видання

Назар Марія Іванівна,
Руда Ольга Федорівна,
Шевченко Євгенія Феодосіївна та ін.

СЛОВО ПРО ІВАНА ГНАТЮКА

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Надія Бульчак*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Комп'ютерна верстка *Нелі Ягній*

Підписано до друку 10.09.2011. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 3,26. Умовн. фарбо–відб. 3,26.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 43–00–46; 25–18–09
publishing@budny.te.ua
www.bohdan-books.com

